

ZALECENIE RADY**z dnia 20 lipca 2020 r.****w sprawie krajowego programu reform Łotwy na 2020 r., zawierające opinię Rady na temat przedstawionego przez Łotwę programu stabilności na 2020 r.**

(2020/C 282/14)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121 ust. 2 i art. 148 ust. 4,

uwzględniając rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych ⁽¹⁾, w szczególności jego art. 5 ust. 2,

uwzględniając zalecenie Komisji Europejskiej,

uwzględniając rezolucje Parlamentu Europejskiego,

uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej,

uwzględniając opinię Komitetu ds. Zatrudnienia,

uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Finansowego,

uwzględniając opinię Komitetu Ochrony Socjalnej,

uwzględniając opinię Komitetu Polityki Gospodarczej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) W dniu 17 grudnia 2019 r. Komisja przyjęła roczną strategię zrównoważonego wzrostu gospodarczego, rozpoczynając tym samym europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej w 2020 r. Uwzględniła ona w należytym stopniu Europejski filar praw socjalnych proklamowany przez Parlament Europejski, Radę i Komisję w dniu 17 listopada 2017 r. W dniu 17 grudnia 2019 r. na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 ⁽²⁾ Komisja przyjęła również sprawozdanie przedkładane w ramach mechanizmu ostrzegania, w którym nie wskazała Łotwy jako jednego z państw członkowskich, w przypadku których przeprowadzona zostanie szczegółowa ocena sytuacji. W tym samym dniu Komisja przyjęła również zalecenie dotyczące zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro.
- (2) W dniu 26 lutego 2020 r. opublikowano sprawozdanie krajowe 2020 dotyczące Łotwy. Zawierało ono ocenę postępów Łotwy w realizacji zaleceń dla tego kraju, przyjętych przez Radę w dniu 9 lipca 2019 r. ⁽³⁾ (zwanym dalej „zaleceniami z 2019 r.”), działań następczych podjętych w związku z takimi zaleceniami z poprzednich lat, a także postępów Łotwy w realizacji jej krajowych celów w ramach strategii „Europa 2020”.
- (3) W dniu 11 marca 2020 r. Światowa Organizacja Zdrowia oficjalnie uznała epidemię COVID-19 za globalną pandemię. Stanowi ona poważne zagrożenie w zakresie zdrowia publicznego dla obywateli, społeczeństw i gospodarek. Znacznie obciąża krajowe systemy ochrony zdrowia, zakłóca globalne łańcuchy dostaw, powoduje wahania na rynkach finansowych, wywołuje wstrząsy popytu konsumpcyjnego oraz negatywne efekty w różnych sektorach. Stwarza zagrożenie dla zatrudnienia i dochodów obywateli oraz dla działalności przedsiębiorstw. Spowodowała silny wstrząs gospodarczy, który już teraz wywołuje w Unii poważne konsekwencje. W dniu 13 marca 2020 r. Komisja przyjęła komunikat wzywający do skoordynowanej reakcji gospodarczej na kryzys, obejmującej wszystkie podmioty na poziomie krajowym i unijnym.

⁽¹⁾ Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 1.

⁽²⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z dnia 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania (Dz.U. L 306 z 23.11.2011, s. 25).

⁽³⁾ Dz.U. C 301 z 5.9.2019, s. 86.

- (4) Kilka państw członkowskich ogłosiło stan nadzwyczajny lub wprowadziło środki nadzwyczajne. Wszelkie tego typu środki powinny być ściśle proporcjonalne, konieczne, ograniczone w czasie i zgodne ze standardami europejskimi i międzynarodowymi. Powinny one podlegać nadzorowi demokratycznemu i niezależnej kontroli sądowej.
- (5) W dniu 20 marca 2020 r. Komisja przyjęła komunikat w sprawie uruchomienia ogólnej klauzuli korekcyjnej w ramach paktu stabilności i wzrostu. Ogólna klauzula korekcyjna określona w art. 5 ust. 1, art. 6 ust. 3, art. 9 ust. 1 i art. 10 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 1466/97 oraz w art. 3 ust. 5 i art. 5 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1467/97⁽⁴⁾ ułatwia koordynację polityk budżetowych w czasie poważnego pogorszenia koniunktury gospodarczej. W swoim komunikacie z dnia 20 marca 2020 r. Komisja uznała, że w świetle spodziewanego poważnego pogorszenia koniunktury gospodarczej w związku z pandemią COVID-19 spełnione zostały warunki uruchomienia tej ogólnej klauzuli korekcyjnej, oraz zwróciła się do Rady o zatwierdzenie tego stwierdzenia. W dniu 23 marca 2020 r. ministrowie finansów państw członkowskich zgodzili się z oceną Komisji. Uzgodnili, że poważne pogorszenie koniunktury gospodarczej wymaga zdecydowanej, ambitnej i skoordynowanej reakcji. Uruchomienie ogólnej klauzuli korekcyjnej pozwala na czasowe odstępstwo od ścieżki dostosowawczej prowadzącej do średniookresowego celu budżetowego, pod warunkiem że nie zagraża to stabilności fiskalnej w średnim okresie. W przypadku części naprawczej Rada może również zdecydować, na podstawie zalecenia Komisji, o przyjęciu zmienionego kursu polityki fiskalnej. Ogólna klauzula korekcyjna nie zawieszają procedur paktu stabilności i wzrostu. Pozwala ona państwom członkowskim na odstąpienie od wymogów budżetowych, które miałyby zastosowanie w normalnych warunkach, a jednocześnie umożliwia Komisji i Radzie wprowadzenie koniecznych środków koordynacji polityki w ramach paktu stabilności i wzrostu.
- (6) Potrzebne są stałe działania, aby ograniczyć i kontrolować rozprzestrzenianie się pandemii COVID-19, wzmocnić odporność krajowych systemów ochrony zdrowia, złagodzić społeczno-gospodarcze skutki pandemii za pomocą środków wspierających przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe oraz zapewnić odpowiednie warunki bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy w celu wznowienia działalności gospodarczej. Unia powinna w pełni wykorzystywać różne dostępne jej narzędzia, aby wspierać wysiłki państw członkowskich w tych obszarach. Jednocześnie państwa członkowskie i Unia powinny wspólnie przygotowywać środki konieczne do doprowadzenia do przywrócenia normalnego funkcjonowania naszych społeczeństw i gospodarek oraz zrównoważonego wzrostu gospodarczego, uwzględniając między innymi transformację ekologiczną i cyfrową oraz wyciągając wnioski z kryzysu.
- (7) Kryzys związany z COVID-19 uwypuklił elastyczność, jaką zapewnia rynek wewnętrzny, umożliwiając dostosowanie się do nadzwyczajnych sytuacji. Aby jednak zapewnić szybkie i sprawne przejście do etapu odbudowy gospodarki oraz przywrócenia swobodnego przepływu towarów, usług i pracowników, należy znieść środki wyjątkowe utrudniające normalne funkcjonowanie rynku wewnętrznego, gdy tylko przestaną one być konieczne. Obecny kryzys pokazał, że sektor ochrony zdrowia musi dysponować planami gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej. Kluczowymi elementami koniecznymi do opracowania szerzej zakrojonych planów gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej są między innymi ulepszone strategie zakupów, zdywersyfikowane łańcuchy dostaw oraz rezerwy strategiczne podstawowych produktów i materiałów.
- (8) Prawodawca Unii już znowelizował odpowiednie uregulowania, przyjmując rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460⁽⁵⁾ oraz (UE) 2020/558⁽⁶⁾, aby umożliwić państwom członkowskim uruchomienie wszystkich niewykorzystanych zasobów z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w celu przeciwdziałania nadzwyczajnym skutkom pandemii COVID-19. Zmiany te zapewnią dodatkową elastyczność oraz uproszczą i usprawnią procedury. Aby zmniejszyć presję na przepływy środków pieniężnych, państwom członkowskim umożliwiono również skorzystanie w roku obrachunkowym 2020–2021 ze stopy współfinansowania z budżetu Unii w wysokości 100 %. Zachęca się Łotwę do pełnego wykorzystania tych możliwości w celu wspierania najbardziej dotkniętych osób i sektorów.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1467/97 z dnia 7 lipca 1997 r. w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu (Dz.U. L 209 z 2.8.1997, s. 6).

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/460 z dnia 30 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013 oraz (UE) nr 508/2014 w odniesieniu do szczególnych środków w celu uruchomienia inwestycji w systemach ochrony zdrowia państw członkowskich oraz w innych sektorach ich gospodarek w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (Inicjatywa inwestycyjna w odpowiedzi na koronawirusa) (Dz.U. L 99 z 31.3.2020, s. 5).

⁽⁶⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/558 z dnia 23 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1301/2013 i (UE) nr 1303/2013 w odniesieniu do szczególnych środków zapewniających wyjątkową elastyczność na potrzeby wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w odpowiedzi na epidemię COVID-19 (Dz.U. L 130 z 24.4.2020, s. 1).

- (9) Społeczno-ekonomiczne skutki pandemii COVID-19 najprawdopodobniej będą rozkładać się nierównomiernie w poszczególnych sektorach i regionach ze względu na różne modele specjalizacji. Grozi to pogłębieniem się dysproporcji na Łotwie. Obecna sytuacja, która grozi również przejściowym cofnięciem procesu konwergencji między państwami członkowskimi, wymaga ukierunkowanych działań politycznych.
- (10) W dniu 30 kwietnia 2020 r. Łotwa przedłożyła swój krajowy program reform na 2020 r. oraz swój program stabilności na 2020 r. W celu uwzględnienia powiązań między tymi dwoma programami poddano je jednoczesnej ocenie.
- (11) Łotwa jest obecnie objęta częścią zapobiegawczą paktu stabilności i wzrostu.
- (12) W programie stabilności na 2020 r. rząd planuje pogorszenie salda nominalnego z deficytu na poziomie 0,2 % produktu krajowego brutto (PKB) w 2019 r. w kierunku deficytu w wysokości 9,4 % PKB w 2020 r. Deficyt ma się obniżyć do 5,0 % PKB w roku 2021 i do 2,7 % PKB do roku 2023, przy założeniu niezmiennego kursu polityki. Na podstawie programu stabilności na 2020 r. przewiduje się, że relacja długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB, po spadku w 2019 r. do 36,9 % PKB, wzrośnie w 2022 r. do ok. 53 %. Na perspektywy makroekonomiczne i fiskalne wpływa duża niepewność spowodowana pandemią COVID-19.
- (13) W odpowiedzi na pandemię COVID-19 oraz w ramach skoordynowanego unijnego podejścia Łotwa przyjęła w odpowiednim czasie środki budżetowe mające na celu zwiększenie zdolności swojego systemu ochrony zdrowia, powstrzymanie pandemii oraz pomoc tym osobom i sektorom, które zostały szczególnie nią dotknięte. W programie stabilności na 2020 r. wskazano, że łączna wartość tych środków budżetowych wynosi 3,0 % PKB. Środki te obejmują opcje odroczenia płatności podatków na okres do 3 lat, szersze objęcie zwolnieniem chorobowym płatnym z funduszu państwa, wsparcie dla konkretnych sektorów oraz dodatkowe wydatki na opiekę zdrowotną. Łotwa przyjęła ponadto wsparcie na utrzymanie płynności finansowej przedsiębiorstw w drodze gwarancji i pożyczek w wysokości 3,2 % PKB. Ogólnie rzecz biorąc, działania podjęte przez Łotwę są zgodne z wytycznymi określonymi w komunikacie Komisji z dnia 13 marca 2020 r. Pełne wdrożenie środków nadzwyczajnych i wspierających środków fiskalnych, a następnie przeorientowanie polityk fiskalnych na osiągnięcie ostrożnej sytuacji fiskalnej w średnim terminie, kiedy pozwolą na to warunki ekonomiczne, przyczyni się do ochrony stabilności fiskalnej w średnim terminie.
- (14) Według prognozy Komisji z wiosny 2020 r. przy założeniu niezmiennego kursu polityki saldo sektora instytucji rządowych i samorządowych Łotwy w 2020 r. wyniesie -7,3 % PKB, a w 2021 r. osiągnie -4,5 % PKB. Odzwierciedla to zasadniczo podobny wpływ środków stymulacyjnych jak przewidywany w programie stabilności na 2020 r., ale zakłada się, że spadek zatrudnienia będzie mniejszy i automatyczne stabilizatory po stronie wydatków również będą niższe. Prognozuje się, że wskaźnik zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2020 i 2021 utrzyma się poniżej poziomu 60 % PKB.
- (15) W dniu 20 maja 2020 r. Komisja opublikowała sprawozdanie sporządzone zgodnie z art. 126 ust. 3 Traktatu w związku z planowanym przekroczeniem przez Łotwę w 2020 r. prognozy deficytu wynoszącego 3 % PKB. Ogólnie rzecz biorąc, analiza Komisji wskazuje, że kryterium deficytu określone w Traktacie i rozporządzeniu (WE) nr 1467/97 nie zostało spełnione.
- (16) Łotwa ogłosiła stan nadzwyczajny w dniu 13 marca 2020 r. i przedłużyła okres jego obowiązywania do dnia 9 czerwca 2020 r. Rząd wprowadził ograniczenia przemieszczania się osób przez granice Łotwy samolotem, koleją i drogą morską, zamknął szkoły i uniwersytety i wprowadził nauczanie na odległość, zakazał wszelkich wydarzeń publicznych, wprowadził środki dotyczące ograniczenia kontaktów personalnych, ograniczył sprzedaż w weekendy i promował cyfrowe usługi publiczne. Z uwagi na poprawę sytuacji epidemiologicznej władze złagodziły krajowe ograniczenia od dnia 12 maja 2020 r., a od dnia 15 maja 2020 r. zgodziły się na ponowne otwarcie granic z Litwą i Estonią. Prognoza Komisji z wiosny 2020 r. przewiduje, że w 2020 r. bezrobocie wzrośnie do 8,6 %, a w 2021 r. spadnie nieznacznie do 8,3 %. Przewiduje się, że w 2020 r. straty gospodarki wyniosą 7 %, przy czym najbardziej ucierpią inwestycje i wywóz na skutek spadku popytu zagranicznego i rosnącej niepewności. Przewiduje się, że zatrudnienie zmniejszy się o 2,5 %, biorąc pod uwagę fakt, że negatywne skutki dla zatrudnienia zostaną w znacznym stopniu złagodzone przez dotowany przez rząd program dotyczący przestoju ekonomicznego dla pracowni-

ków i dotacje związane z wynagrodzeniami w sektorach zorientowanych na wywóz. W odpowiedzi na kryzys związany z COVID-19 Łotwa opracowała kompleksową reakcję w zakresie polityki fiskalnej i gospodarczej. Reakcja władz dotyczyła trzech obszarów: 1) wsparcia dla pracowników; 2) wsparcia dla przedsiębiorstw; oraz 3) wsparcia dla najbardziej dotkniętych sektorów gospodarki. Środki z zakresu polityki pracy mające na celu utrzymanie zatrudnienia i wzmocnienie siatki bezpieczeństwa socjalnego obejmują między innymi dopłaty do wynagrodzeń w wysokości do 75 % wynagrodzenia brutto danej osoby, objęcie zwolnieniem chorobowym dla pracowników, u których zdiagnozowano COVID-19 lub będących na kwarantannie, oraz rozszerzenie świadczeń dla bezrobotnych. Wsparcie dla przedsiębiorstw znajdujących się w tymczasowych trudnościach ma na celu zapewnienie płynności rentownym przedsiębiorstwom oraz szybkie zwiększenie podaży podstawowych dóbr i usług.

- (17) Z uwagi na pandemię COVID-19 wymagane były bezprecedensowe środki w celu powstrzymania rozprzestrzeniania się tej choroby i łagodzenia jej skutków. Pandemia uwydatniła słabości strukturalne systemu ochrony zdrowia Łotwy, bezpośrednio związane z ograniczonymi zasobami finansowymi i ludzkimi, którymi on dysponuje, oraz z powolnym postępem reform. Niedofinansowanie ze środków publicznych ogranicza dostępność wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług opieki zdrowotnej i skuteczność systemu ochrony zdrowia. Powoduje to wysoki poziom niezaspokojonych – według subiektywnej oceny – potrzeb w zakresie opieki zdrowotnej, znaczny poziom opłat własnych, zwłaszcza w przypadku grup znajdujących się w trudnej sytuacji, a także nierówny dostęp. Inną ważną przyczyną niezadowalającego stanu zdrowia społeczeństwa jest niezdrowy tryb życia. Złożonym wyzwaniem jest ponadto niedobór pracowników służby zdrowia, co utrudnia świadczenie usług zdrowotnych. Dla poprawy wydajności i jakości opieki zdrowotnej kluczowe znaczenie ma przyspieszenie tempa prowadzonych reform, pozostających na wczesnym etapie. Obejmują one skuteczne środki zapobiegawcze, udoskonalenie podstawowej opieki zdrowotnej, racjonalizację sektora szpitalnego i ukierunkowane zarządzanie jakością. Zakres wpływu tych reform oraz możliwości poprawy wyników w dziedzinie zdrowia zależą również w dużym stopniu od kwoty finansowania publicznego przeznaczonego na opiekę zdrowotną. Aby móc poradzić sobie z podobnymi kryzysami w przyszłości, ważne jest zapewnienie inwestycji w środki ochrony zdrowia publicznego, które byłyby skuteczne i dysponowały odpowiednimi zasobami oraz pozwalaly powstrzymać rozprzestrzenianie się chorób zakaźnych, ograniczać i łagodzić ich rozprzestrzenianie się oraz zarządzać ich wpływem na wyniki systemu ochrony zdrowia. Inwestycje te mogłyby mieć na celu zapewnienie niezbędnego sprzętu, solidnych usług e-zdrowia, infrastruktury i personelu służby zdrowia oraz zapewnienie możliwości świadczenia wszystkich planowych regularnych usług opieki zdrowotnej równoległe z opieką nad pacjentami z COVID-19.
- (18) Łotwa podejmuje środki mające na celu rozszerzenie systemu wsparcia dochodu dla pracowników i uniknięcie zwolnień podczas stanu nadzwyczajnego. Wsparcie to jest jednak ograniczone pod względem zakresu i adekwatności, głównie dlatego, że jest uzależnione od składek na ubezpieczenie społeczne i restrykcyjnych kryteriów kwalifikowalności. Program nie zezwala również na częściowe przestoje w pracy. Bardziej stopniowe przechodzenie od wsparcia dochodu do dochodu z pracy pozwoliłoby na większą elastyczność rynku pracy w okresie przestoju i odbudowy gospodarki. Potrzebne są ciągłe wysiłki, aby poprawić adekwatność, okres obowiązywania i zakres siatki bezpieczeństwa socjalnego obejmującej wszystkich. Wysiłki te są jednak ograniczone z powodu niskiego udziału dochodów z podatków w PKB. Pomimo pewnej nieznacznej poprawy w tej dziedzinie świadczenia w zakresie minimalnego dochodu gwarantowanego, emerytur minimalnych oraz wsparcia dochodu dla osób z niepełnosprawnością są nadal niskie. Łotwa wprowadziła zasiłek dla osób bezrobotnych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, jednak osoby bezrobotne są bardzo zagrożone ubóstwem, zwłaszcza gdy okres bezrobocia przedłuża się. Istnieją dające się zniwelować luki w zakresie dostępu do ochrony socjalnej, w tym do ubezpieczenia od utraty pracy, dla osób samozatrudnionych i osób zatrudnionych w ramach niestandardowych form zatrudnienia. Praca nierejestrowana i nieoficjalne wynagrodzenia – choć ich skala maleje – są nadal szeroko rozpowszechnione, co osłabia ochronę socjalną pracowników i zwiększa ryzyko zawodowe. Najbardziej narażone grupy mogą mieć największe trudności z ponownym znalezieniem pracy. Na niskim poziomie pozostaje integracja zatrudnienia, edukacji, usług zdrowotnych i społecznych oraz świadczenie usług społecznych. Odsetki osób dotkniętych poważną deprivacją mieszkaniową oraz dotkniętych przeludnieniem są jedne z najwyższych w Unii; brakuje lokali socjalnych.
- (19) Udzielanie wsparcia małym i średnim przedsiębiorstwom, aby pomóc im szybko wprowadzić elastyczną organizację pracy i możliwości telepracy, może w znacznym stopniu przyczynić się do złagodzenia skutków kryzysu. Szczególne zaniepokojenie budzi mała liczba rejestracji w publicznych służbach zatrudnienia oraz niski poziom uczestnictwa osób bezrobotnych w aktywnych instrumentach rynku pracy. Należy wzmocnić i dostosować świadczenie i strukturę aktywnych instrumentów rynku pracy, aby skrócić czas trwania okresów bezrobocia i ułatwić powrót do pracy. Wyposażenie ludzi w odpowiednie umiejętności ma w czasach pogorszenia koniunktury gospodarczej jeszcze większe znaczenie dla poprawy odporności siły roboczej. Skuteczne i łatwo dostępne działania w zakresie

uczenia się dorosłych, przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji, a także świadczenie usług społecznych i wsparcie mobilności, mogłyby pomóc większej liczbie osób zdobyć umiejętności potrzebne na rynku pracy. Należy również poprawić umiejętności cyfrowe, ponieważ jedynie 43 % Łotyszów posiada podstawowe lub bardziej zaawansowane umiejętności cyfrowe. Stan nadzwyczajny związany z pandemią COVID-19 uwidocznił również potrzebę poprawy wysokiej jakości cyfrowego kształcenia i szkolenia oraz zapewnienia równego dostępu dla wszystkich osób uczących się. Ważne jest również wzmocnienie zdolności partnerów społecznych, aby zapewnić ich znaczne i terminowe zaangażowanie w reakcję na kryzys związany z COVID-19 oraz proces odbudowy.

- (20) Szybko utworzono znaczący program wsparcia płynności, który jest wdrażany za pośrednictwem krajowej instytucji rozwoju – Altum. Program pomógł w restrukturyzacji harmonogramów spłaty pożyczek dla przedsiębiorstw i dzięki nowym pożyczkom zapewnił pomoc na utrzymanie płynności finansowej. Większość restrukturyzacji kredytów bankowych odbywa się jednak bez udziału gwarancji państwowych. Warunki kwalifikowalności dotyczące gwarancji państwowych są jednak stosunkowo surowe. W związku z tym istnieje ryzyko, że mniejsze przedsiębiorstwa o słabszej pozycji finansowej lub mające zaległości w płatności podatków nie otrzymają wsparcia. Restauracje i hotele, które należą do branż najbardziej dotkniętych kryzysem, mają trudności z dostępem do płynności z powodu słabego zabezpieczenia i słabej pozycji finansowej. Jednocześnie ważne jest utrzymanie odporności sektora bankowego.
- (21) W celu sprzyjania odbudowie gospodarki ważne jest przyspieszenie realizacji gotowych projektów w zakresie inwestycji publicznych oraz promowanie inwestycji prywatnych, m.in. w drodze odpowiednich reform. W politykach mających na celu wspieranie transformacji cyfrowej i transformacji ekologicznej w tym kraju należy uwzględnić znaczne różnice między regionami. Większość obszarów miejskich na Łotwie posiada doskonałą infrastrukturę cyfrową, ale zasięg stałych instalacji łączności szerokopasmowej na obszarach wiejskich, zwłaszcza lokalnych pętli abonenckich, jest słaby. Kontynuacja wzmocnionych wysiłków na rzecz wprowadzania łączy szerokopasmowych o bardzo dużej przepustowości przyczyni się do dalszej poprawy infrastruktury cyfrowej. Aby sprostać wyzwaniom związanym z przejściem na gospodarkę neutralną dla klimatu, potrzebne są inwestycje na rzecz dywersyfikacji gospodarki oraz zwiększenia jej nowoczesności i konkurencyjności, w tym przez zwiększenie inwestycji w badania naukowe i innowacje oraz kapitał ludzki, a także zmniejszenie społeczno-gospodarczych kosztów transformacji. Zrównoważenie środowiskowe Łotwy zależy od postępów w zakresie poprawy efektywności energetycznej, wdrażania krajowego planu w dziedzinie energii i klimatu, szczególnie w obszarze transportu i budynków, oraz uwzględniania zagadnień zrównoważenia środowiskowego w innych sektorach gospodarki, zwłaszcza w rolnictwie i leśnictwie. Poprawa intermodalnej infrastruktury transportu w Rydze i wokół niej przyczyniłaby się do ułatwienia mobilności pracowników i do ograniczenia rosnącego zużycia energii przez samochody osobowe. Kluczowymi priorytetami inwestycyjnymi Łotwy są ponadto: projekt *Rail Baltica* i projekty w zakresie energetycznych połączeń międzysystemowych, których celem jest poprawa bezpieczeństwa i integracji z rynkiem wewnętrznym. Dalsze inwestycje w energię ze źródeł odnawialnych, w szczególności energię wiatrową, oraz promowanie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym ze znacznie wyższymi wskaźnikami recyklingu mogą również poprawić wyniki środowiskowe i gospodarcze oraz pomóc w osiągnięciu celów w zakresie łagodzenia zmiany klimatu. Programowanie przewidzianego we wniosku Komisji Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji na lata 2021–2027 mogłoby pomóc Łotwie sprostać niektórym wyzwaniom związanym z przejściem na gospodarkę neutralną dla klimatu, w szczególności na terytoriach objętych załącznikiem D do sprawozdania krajowego 2020. Pozwoliłoby to Łotwie optymalnie wykorzystać ten fundusz.
- (22) Łotwa znacznie ograniczyła przepływ pieniędzy z podejrzanych źródeł przez jej banki i zreformowała swój system przeciwdziałania praniu pieniędzy. Łotwa zakazała w szczególności obsługi firm-przykrywek niebędących rezydentami i znowelizowała szereg przepisów. Wzmocniono zdolności i możliwości kluczowych organów nadzoru, wywiadu finansowego i organów ścigania. Nadzór nad instytucjami finansowymi został wprawdzie znacznie wzmocniony, można by go jednak lepiej ukierunkować, aby stał się skuteczniejszy dzięki lepszej ocenie ryzyka. Ponadto, jakkolwiek nastąpiła poprawa zdolności i współpracy organów ścigania, można by jeszcze bardziej wzmocnić ich zdolność do prowadzenia dochodzeń i ścigania przypadków prania pieniędzy.
- (23) Podczas gdy zalecenia zawarte w niniejszym zaleceniu (zwane dalej „zaleceniami z 2020 r.”) koncentrują się na łagodzeniu społeczno-gospodarczych skutków pandemii COVID-19 i ułatwianiu odbudowy gospodarki, zalecenia z 2019 r. obejmowały również reformy, które są niezbędne do podjęcia średnio- i długoterminowych wyzwań strukturalnych. Zalecenia z 2019 r. pozostają aktualne i będą nadal monitorowane w ramach kolejnego europejskiego semestru w przyszłym roku. Obejmuje to zalecenia z 2019 r. dotyczące polityk gospodarczych związanych z inwestycjami. Wszystkie zalecenia z 2019 r. powinny być uwzględniane przy strategicznym programowaniu finansowania w ramach polityki spójności w okresie po 2020 r., w tym na potrzeby środków łagodzących i strategii wyjścia wdrażanych w odpowiedzi na obecny kryzys.

- (24) Europejski semestr zapewnia ramy stałej koordynacji polityki gospodarczej i zatrudnienia w Unii, co może przyczynić się do osiągnięcia gospodarki zrównoważonej. W swoich krajowych programach reform na 2020 r. państwa członkowskie podsumowały postępy w realizacji określonych przez Organizację Narodów Zjednoczonych celów zrównoważonego rozwoju. Poprzez zapewnienie pełnej realizacji zaleceń z 2020 r. Łotwa przyczyni się do postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz do wspólnych wysiłków na rzecz zapewnienia konkurencyjnej zrównoważoności w Unii.
- (25) Zasadnicze znaczenie dla szybkiego zniwelowania skutków gospodarczych pandemii COVID-19 ma ściśle koordynacja między gospodarkami w unii gospodarczej i walutowej. Jako państwo członkowskie, którego walutą jest euro, Łotwa powinna – uwzględniając wskazówki polityczne Eurogrupy – zapewnić, aby jej polityka była spójna z zaleceniami dla strefy euro na 2020 r. i skoordynowana z polityką innych państw członkowskich, których walutą jest euro.
- (26) W ramach europejskiego semestru 2020 Komisja przeprowadziła wszechstronną analizę polityki gospodarczej Łotwy, a następnie opublikowała ją w sprawozdaniu krajowym 2020. Komisja oceniła również program stabilności na 2020 r. i krajowy program reform na 2020 r. oraz działania następcze podjęte w odpowiedzi na zalecenia skierowane do Łotwy w poprzednich latach. Komisja wzięła pod uwagę nie tylko ich znaczenie dla stabilnej polityki fiskalnej i społeczno-gospodarczej na Łotwie, ale także ich zgodność z unijnymi przepisami i wytycznymi, ze względu na konieczność wzmocnienia ogólnego zarządzania gospodarczego w Unii przez wnoszenie opracowanego na szczelnie unijnym wkładzie w przyszłe decyzje krajowe.
- (27) W świetle niniejszej oceny Rada przeanalizowała program stabilności na 2020 r., a jej opinia ⁽⁷⁾ znajduje odzwierciedlenie w szczególności w zaleceniu 1 poniżej,

NINIEJSZY ZALECA Łotwie w latach 2020 i 2021:

1. Podjęcie wszelkich działań, zgodnie z ogólną klauzulą korekcyjną w ramach paktu stabilności i wzrostu, niezbędnych do skutecznego zaradzenia pandemii COVID-19 i do wspomoczenia gospodarki, a następnie wsparcia jej odbudowy. Gdy pozwolą na to warunki ekonomiczne – prowadzenie polityk fiskalnych mających na celu osiągnięcie ostrożnej sytuacji fiskalnej w średnim terminie i zapewnienie długookresowej zdolności do obsługi długu, przy jednoczesnym zwiększeniu inwestycji. Wzmocnienie odporności i dostępności systemu ochrony zdrowia, w tym przez zapewnienie dodatkowych zasobów ludzkich i finansowych.
2. Zapewnienie adekwatnego wsparcia dochodu dla grup najbardziej dotkniętych kryzysem oraz wzmocnienie siatki bezpieczeństwa socjalnego. Łagodzenie wpływu kryzysu na zatrudnienie m.in. poprzez elastyczne warunki pracy, aktywne instrumenty rynku pracy i umiejętności.
3. Zapewnienie przedsiębiorstwom, w szczególności małym i średnim przedsiębiorstwom, dostępu do wsparcia płynności. Przyspieszenie realizacji gotowych projektów w zakresie inwestycji publicznych i promowanie inwestycji prywatnych, aby wspierać odbudowę gospodarki. Ukierunkowanie inwestycji na transformację ekologiczną i cyfrową, w szczególności na badania naukowe i innowacje, czyste i wydajne wytwarzanie i wykorzystanie energii, zrównoważony transport i infrastrukturę cyfrową.
4. Kontynuację postępów w zakresie ram przeciwdziałania praniu pieniędzy.

Sporządzono w Brukseli dnia 20 lipca 2020 r.

W imieniu Rady
J. KLOECKNER
Przewodnicząca

⁽⁷⁾ Na podstawie art. 5 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1466/97.